

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ТА ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА

DOI: 10.33663/0869-2491-2020-31-222-231

УДК 349

Н. Р. МАЛИШЕВА,
доктор юридичних наук, професор
академік НАПрН України*
ORCID: 0000-0001-6630-227X

РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПІСЛЯ НАБУТТЯ ЧИННОСТІ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ

У статті проаналізовано сучасний стан і перспективи розвитку екологічного законодавства України під кутом зору євроінтеграційних процесів. Оцінюється вплив на відповідне національне законодавство Угоди про асоціацію Україна – ЄС, досліджується виконання її вимог, як успіхи, так і відставання з певних напрямів співробітництва. Наголошується на необхідності врахування особливостей національної правової системи в процесі узгодження екологічного законодавства України з правом ЄС.

Ключові слова: екологічне законодавство України, право ЄС, Угода про асоціацію Україна – ЄС, приведення законодавства у відповідність з правом ЄС.

Малышева Н. Р. Развитие экологического законодательства Украины после вступления в силу Соглашения об ассоциации

В статье проанализированы современное состояние и перспективы развития экологического законодательства Украины под углом зрения евроинтеграционных процессов. Оценивается влияние на соответствующее национальное законодательство Соглашения об ассоциации Украина – ЕС, исследуется выполнение его требований, с позиции как успехов, так и отставания по определенным направлениям сотрудничества. Делается акцент на необходимости учета особенностей национальной правовой системы в процессе приведения в соответствие экологического законодательства Украины с правом ЕС.

Ключевые слова: экологическое законодательство Украины, право ЕС, Соглашение об ассоциации Украина – ЕС, приведение законодательства в соответствие с правом ЕС.

Malysheva Nataliia. Development of Environmental legislation in Ukraine after coming into force of the Association Agreement

The article analyzes the current state and prospects for the development of the Ukrainian environmental legislation on the perspective of European integration processes. The impact on the relevant national legislation of the EU – Ukraine Association Agreement is assessed; the implementation of its requirements is examined, from the standpoint of both success and lag in certain areas of cooperation. The emphasis is done on the need to take into account the peculiarities of the national legal system in the process of alignment of Ukrainian environmental legislation with EU law.

Key words: environmental legislation of Ukraine, EU laws, Ukraine – EU Association Agreement, bringing legislation into compliance.

* **Malysheva Nataliia**, Doctor of Juridical Sciences, Full Professor, Academician of the NALS of Ukraine

Постановка проблеми. 27 червня 2014 р. була підписана, а 01 вересня 2017 р. набула чинності в повному обсязі Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію або Угода)¹. Угода замінила міжнародно-правові рамки співробітництва, що до цього існували й були встановлені 14 червня 1994 р. Угодою про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами². І хоча асоціація не дає жодних гарантій щодо наступного повноправного членства в ЄС, що зафіксовано в Преамбулі до Угоди («Угода не визначатиме наперед і залишає відкритим майбутній розвиток відносин Україна – ЄС»), а історія цього інтеграційного об'єднання знає багато інших шляхів подальшого розвитку відносин після асоціації з третіми державами, укладення Угоди – це новий, більш глибокий формат співробітництва; ця стадія є невідмінною для країн, які мають намір майбутнього вступу до цього інтеграційного об'єднання. За своїм обсягом і тематичним охопленням Угода стала найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України та найбільшим міжнародним договором з третьою країною, коли-небудь укладеним Європейським Союзом³. А 07 лютого 2019 р. до преамбули Конституції України було внесено зміни, відповідно до яких набула конституційного оформлення незворотність європейського та євроатлантичного курсу України⁴. Цим було поставлено логічну крапку у виборі стратегічного напрямку інституційного розвитку України.

Впровадження Угоди про асоціацію триває вже більше двох років, що дає змогу оцінити його перші результати. Метою даної статті є аналіз відповідності цього процесу як загальним зобов'язанням сторін щодо апроксимації законодавства України до права ЄС, так і особливостям екологічної сфери взаємодії, виявлення проблем, труднощів та недоліків реалізації Угоди в Україні, а також окреслення можливих шляхів їх подолання.

Останнім часом до окремих аспектів проблеми наближення екологічного законодавства України до права навколишнього середовища ЄС звертається чимало вітчизняних дослідників: Г. Балюк, С. Білоцький, А. Гетьман, М. Краснова, С. Кузнєцова, В. Лозо, М. Медведєва, Р. Петров, О. Шомпол та ін. Кожен з дослідників намагається досягнути певний «зріз» проблеми узгодження екологічного законодавства України, що в комплексі дає певне уявлення про прогрес на шляху реалізації Угоди про асоціацію.

Однією з визначальних засад наближення до членства в ЄС є приведення національного законодавства у відповідність із правом цього інституційного об'єднання. На це в контексті нашого дослідження, зокрема, орієнтує ст. 363 Угоди про асоціацію «Поступове наближення законодавства України до права та політики ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища». Цей процес є непростим і багатовекторним, по-перше, з точки зору охоплення ним сфер правового регулювання, що слід гармонізувати, а по-друге, з огляду на методологію узгодження правових систем.

Стосовно першого аспекту, тобто основних векторів, або правових сфер, які підлягають узгодженню, відповідь можна знайти в самій Угоді про асоціацію, а саме щодо предмета нашого інтересу – в її преамбулі, главі 6 «Навколишнє середовище» розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» (статті 360–366) і в Додатках XXX і XXXI до відповідної глави 6. Слід зазначити, що

певні заходи екологічного характеру встановлені також у розділі IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» главою 13 «Торгівля і сталий розвиток» (статті 289–302) і главою 4 «Санітарні та фітосанітарні заходи» цього ж розділу Угоди.

У ст. 361 Угоди виділено 13 основних сфер співробітництва сторін щодо навколишнього середовища, а саме: зміна клімату; екологічне управління та аналогічні питання, зокрема, освіта й навчальна підготовка, доступи до інформації з питань навколишнього середовища та процесу прийняття рішень; якість атмосферного повітря; якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище; управління відходами та ресурсами; охорона природи, зокрема збереження і захист біологічного та ландшафтного різноманіття (екомережі); промислове забруднення і промислові загрози; хімічні речовини; генетично-модифіковані організми, в тому числі у сільському господарстві; шумове забруднення; цивільний захист, зокрема стихійні лиха і антропогенні загрози; міське середовище; екологічні збори. Зазначимо при цьому, що Додаток XXX містить перелік актів ЄС для наближення законодавства України в екологічній сфері, що не повністю охоплюють відповідні напрями: 1) управління довкіллям та інтеграція екологічної політики у інші галузеві політики; 2) якість атмосферного повітря; 3) управління відходами та ресурсами; 4) якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище; 5) охорона природи; 6) промислове забруднення та техногенні загрози; 7) зміна клімату та захист озонового шару; 8) генетично модифіковані організми. Всього, як слідує з цього Додатку, Україна в питаннях охорони довкілля має адаптувати своє законодавство до норм 26 директив та 3 регламентів ЄС. А Додаток XXXI, відповідно до ст. 365 Угоди, окремо концентрується на політиці щодо зміни клімату, і включає: 1) імплементацію Кіотського протоколу аж до повного запровадження Кіотських механізмів; 2) розроблення довгострокового плану дій тосовно пом'якшення змін клімату та адаптації до них; 3) розроблення довгострокових заходів щодо скорочення викидів парникових газів.

Для кожного положення директиви/регламенту ЄС, з яким Україна має гармонізувати своє законодавство, визначено строки, відлік яких ведеться з моменту набуття чинності Угодою про асоціацію.

Як на двосторонньому, так і на національному рівнях встановлено певні інституційні та процедурні механізми моніторингу виконання вимог приведення у відповідність законодавства.

Створення двосторонніх органів визначено в тексті самої Угоди (статті 461–470). Ними є: Рада Асоціації, Комітет Асоціації, Парламентський комітет Асоціації та Платформа громадянського суспільства.

На національному рівні в Україні для організації діяльності відповідних двосторонніх органів також створено спеціальний координаційний механізм євроінтеграції. Так, у складі Верховної Ради України діє Комітет з питань інтеграції України з Європейським Союзом. В Уряді введено посаду Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. В структурі Секретаріату Кабінету Міністрів України вже 13 серпня 2014 р. № 346 утворено самостійний структурний підрозділ – Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції⁵, на який, зокрема, покладено організаційне, експертно-аналітичне, інформаційне забезпечення діяльності щодо впровадження положень Угоди⁶. Саме цей Офіс виконує функції секретаріату української частини двосторонніх органів. Щоквартально і щорічно Офіс здійснює моніторинг і

оцінку результативності виконання Угоди, за результатами яких подає відповідні рекомендації, у тому числі щодо оновлення Плану заходів з виконання Угоди. Перша редакція такого Плану була затверджена Кабінетом Міністрів України ще у 2014 р.⁷. Відтоді План неодноразово уточнювався, а у 2017 р. була прийнята його нова редакція⁸. Останнє оновлення та актуалізація цього документа були здійснені відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.11.2019 р.⁹. Слід зазначити, що на рівні центральних органів виконавчої влади України також приймаються плани імплементації тих актів ЄС, що підпадають під відповідну сферу управління. Планування та виконання таких планів належать до компетенції спеціалізованих підрозділів. Так, у штаті Міністерства енергетики та захисту довкілля України (Мінекоенерго) є заступник міністра з питань євроінтеграції, якому підконтрольний Департамент стратегії та європейської інтеграції¹⁰.

У контексті нашого дослідження важливо звернути увагу на те, що питання узгодження екологічного законодавства України зі значною кількістю актів права ЄС перебуває під подвійним наглядом: не лише з боку інституцій ЄС та спеціально створених механізмів впровадження Угоди, а й з боку керівних органів міжнародних договорів, на виконання яких було прийнято ту чи іншу директиву ЄС (ст. 292 Угоди). Так, виконання зобов'язань, пов'язаних із впровадженням т. зв. горизонтальних директив ЄС (актів, що не обмежуються регулюванням охорони та використання окремих природних ресурсів чи одного сектору економіки чи суспільного життя, а наскрізно стосуються всіх секторальних політик) перебувають під наглядом керівних органів таких міжнародних договорів:

- Директиви № 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє середовище (кодифікація) та Директиви № 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище – *Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті (Еспо, 1991) та Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до неї (Київ, 2003)*;

- Директиви № 2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви № 90/313/ЄЕС; Директиви № 2003/35/ЄС про забезпечення участі громадськості у підготовці окремих планів та програм, що стосуються навколишнього середовища, та внесення змін і доповнень до Директив № 85/337/ЄЕС та № 96/61/ЄС про участь громадськості та доступ до правосуддя – *Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхус, 1998)*.

Це саме стосується й багатьох інших зобов'язань України за Угодою.

На жаль, доводиться визнати, що протягом останніх 15 років Україна неодноразово потрапляла до санаційного списку держав, що неналежним чином виконують вимоги міжнародних договорів екологічного спрямування. Так, Нарада Сторін Орхуської конвенції на своїх 2-й (2005 р.), 3-й (2008 р.), 4-й (2011 р.), 5-й (2014 р.) сесіях констатувала недотримання Україною певних положень Конвенції, в результаті чого державі висловлювали попередження і вживали щодо України інших заходів^{11, 12, 13, 14}.

Подібні тенденції в оцінці виконання Україною міжнародних екологічних зобов'язань спостерігались і щодо інших міжнародних договорів. Так, сесії Наради Сторін Конвенції Еспо неодноразово констатували порушення Україною певних положень відповідної Конвенції, що зумовлювало санкції, спрямовані до Уряду України. Відповідні порушення констатувалися, зокрема, на 4-й (2008 р.), 5-й (2011 р.), 6-й (2014 р.) сесіях Наради Сторін Конвенції Еспо^{15, 16, 17}.

Позитивним впливом укладення Угоди про асоціацію є те, що політичні, інституційні та процедурні механізми, створені для організації, координації та контролю її впровадження, водночас стимулюють виконання положень тих міжнародних договорів, участь в яких Україна оформила раніше. Хоча й цей процес не в усіх частинах можна визнати успішним.

Якщо оцінювати ефективність поступу України на шляху апроксимації до права навколишнього середовища ЄС, то слід звернути увагу, з одного боку, на формальні аспекти, а з другого – на фактичні, що походять від методології та організаційно-правових механізмів наближення.

Формальні аспекти зазвичай констатуються у звітах тих двосторонніх та національних інституцій, які спеціально створені для контролю виконання Угоди, де відзначається відповідність встановленим строкам і прийнятним планам виконання. Ці питання постійно аналізуються, висвітлюються в ЗМІ, констатуються як успіхи відповідного процесу, так і відставання з певних напрямів¹⁸. Тому в межах даного дослідження немає сенсу зосереджувати на цьому увагу. Більш важливим і продуктивним є виявлення проблем змістового характеру, пов'язаних з методологією узгодження, внутрішньо-національними підходами до внесення змін до екологічного законодавства України з метою узгодження його із правом ЄС. Деякі з цих проблем є очевидними вже сьогодні.

Одним із важливих аспектів, що має бути в полі зору при внесенні змін до національного законодавства, є необхідність врахування не лише найближчих потреб правового розвитку, а й стратегічних орієнтирів ЄС на довгострокову перспективу. Адже правова система ЄС (і еколого-правова як її складова) не є застиглою системою, що не розвивається. А аналіз конкретних зобов'язань України за відповідними додатками до Угоди демонструє, що значна частина директив, що тут фігурують, і з якими слід узгоджувати законодавство України, вже після ратифікації Угоди зазнали подальших змін. Наприклад, Директива № 2003/35/ЄС про забезпечення участі громадськості у підготовці окремих планів та програм, що стосуються навколишнього середовища, та внесення змін і доповнень до Директив № 85/337/ЄЕС та № 96/61/ЄС про участь громадськості та доступ до правосуддя – з моменту прийняття Додатку XXX в ЄС вже застосовується із змінами, внесеними 14.12. 2016 р. Директивою № 2016/2284/ЄС¹⁹.

Те саме можна сказати про Директиву № 2008/98/ЄС про відходи, що входить до Додатку XXX. Наразі в ЄС цю Директиву вже змінено й доповнено Регламентами (ЄС) № 1357/2014 та № 2017/997 і Директивами (ЄС) № 2015/1127 та № 2018/851²⁰. Приблизно половина з актів ЄС, які фігурують в екологічних додатках до Угоди, за період її впровадження вже зазнали розвитку. В цьому контексті дуже важливо, вносячи зміни до законодавства України, брати до уваги як ті новації, що вже увійшли до тіла *acquis communautaire*, так і, в ідеалі, – ті проекти актів ЄС, які перебувають у законотворчому процесі. Це дасть змогу уникнути в подальшому необхідності перегляду відповідного законодавства України, надасть йому більшої стабільності.

Але й цього, вважаю, замало для стратегічного забезпечення узгодження екологічного законодавства України з правом ЄС. Тут доцільно виділити три рівні узгодження: крім першого рівня, про який йшлося вище і який перебуває під пильним контролем інституційних механізмів Угоди про асоціацію, можна виділити ще два рівні.

Це насамперед весь екологічний блок «*acquis communautaire*», з яким мають гармонізувати свої правові системи держави, що вже подали заявку на вступ до ЄС; сьогодні таких актів утричі більше порівняно з тими, що визначені в Угоді²¹. І думаючи про перспективу набуття членства в ЄС, слід вже сьогодні узгоджувати свої законотвірчі дії з цим блоком європейського права.

Нарешті, вдаючись до оновлення екологічного законодавства України, важливо орієнтуватись на всю систему права навколишнього середовища ЄС, його «дух і букву», тенденції розвитку, враховуючи як правові, так і програмні документи²².

Слід констатувати, що сьогоднішні законотвірчі зусилля у справі гармонізації екологічного законодавства України з європейським правом спрямовані виключно на виконання вимог Угоди про асоціацію Україна – ЄС. Два інших виділених вище рівні до уваги практично не беруться. Важливо при цьому зазначити, що наведені тут рівні гармонізації не повинні розглядатися як *стадії* законотворчих дій, тобто спочатку – де слід завершити виконання вимог Угоди про асоціацію, а вже потім, можливо, рухатись далі. За такого підходу ми весь час будемо «наздоганяти» право ЄС, витрачаючи на це додаткові фінансові, людські, інституційні та інші ресурси. Вважаю таку позицію хибною. У процесі виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію слід тримати в полі зору і вже сьогодні на макрорівні враховувати як весь екологічний блок «*acquis*», так і загальні тенденції розвитку правової системи ЄС.

Наприклад, загальною тенденцією сучасного етапу розвитку права навколишнього середовища ЄС є систематизація правових актів певної спрямованості, їх укрупнення шляхом об'єднання «під одним дахом» правового регулювання споріднених суспільних відносин. Це можна проілюструвати на прикладах водного права ЄС, сфери управління відходами та іншими, коли розрізнені раніше директиви та регламенти поступово замінюються систематизованими (кодифікованими) укрупненими актами ЄС, більш доступними й зручними у правозастосуванні.

Оцінюючи з цих позицій формально-юридичні підходи вітчизняного законодавця, спрямовані на виконання Угоди, побачимо намагання практично з кожної позиції приймати окремий законодавчий акт. Звичайно, запропонований тут підхід у короткостроковому вимірі ускладнить законотворчий процес, викличе необхідність залучення до нього фахівців, які володіють знаннями як права ЄС, так і екологічного законодавства України, його системних зв'язків як усередині галузі, так і з іншими галузями права України. Але в стратегічному вимірі це було б доцільно й виправдано.

Ще однією проблемою, що постає в процесі виконання зобов'язань України за екологічним блоком Угоди про асоціацію, є те, що значна частина директив і всі три регламенти, з якими слід узгодити еколого-правову систему України, спрямовані саме до держав – членів ЄС. Регламенти – це загалом акти прямої дії, які не потребують від держав – членів ЄС правових акцій з імплементації, а застосовуються безпосередньо. Водночас для України, яка не є членом ЄС, наразі відсутні правові підстави для прямого застосування регламентів ЄС. Не містить роз'яснень щодо відповідного механізму і сама Угода про асоціацію.

Окремі директиви ЄС безпосередньо спрямовані на охорону природних компонентів чи ресурсів саме ЄС. Це найбільшою мірою стосується сфери застосування природоохоронних директив, які прямо вказують на охорону природних територій держав-членів чи представників тваринного світу на цій території (це Директива

№ 92/43/ЄС про збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори – «Оселищна» та Директива № 2009/147/ЄС про збереження диких птахів – «Пташина» директива). Вважаємо, що для України сфера узгодження відповідних директив мала б бути розширена до меж території нашої держави та видів її тваринного чи рослинного світу, про що мають бути вміщені відповідні роз'яснення до Угоди.

Ще однією важливою умовою, яку слід враховувати, адаптуючи еколого-правову систему України до права ЄС, є необхідність у процесі законотворчих реформ не вдаватися до сліпого копіювання нормативних приписів ЄС, а вписувати необхідні положення до загальної системи діючого в Україні законодавства, враховуючи вітчизняні засади його побудови, системні зв'язки, які закладено в його структуру та зміст. На жаль, і в цій частині ми маємо явні прорахунки. Як приклад можна навести розроблений проект Закону України «Про території Смарагдової мережі» (для узгодження з Директивою № 92/43/ЄС (т. зв. «Оселищною»). Цей законопроект розроблено ніби «з чистого аркуша», абстрагуючись від існуючої в Україні системи правового регулювання, відокремлено від відповідних норм законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про Червону книгу України», «Про екологічну мережу України», відповідних норм природоресурсного законодавства, законодавства про Червону книгу України, про містобудування та просторове планування, моніторинг, оцінку впливу на довкілля та інших. При цьому в пояснювальній записці до законопроекту, на мій погляд, безпідставно стверджується, що принцип збереження біорізноманіття на рівні природних оселищ (біотопів) не впроваджений у національне законодавство України²³, що налаштовує на висновок, що пропонується до запровадження в Україні «Смарагдова мережа» не враховує вже існуючої екологічної мережі України, не дає орієнтирів щодо того, як ці дві мережі співіснуюватимуть – замінять одна другу чи новостворена мережа якимось чином доповнить вже існуючу. Вважаю, що в даному випадку достатнім для гармонізації екологічного законодавства України з правовою системою ЄС було б не розроблення самостійного законопроекту, а внесення певних змін до законів України «Про природно-заповідний фонд», «Про екологічну мережу України» та деяких інших законів, норми яких регулюють відповідну сферу відносин.

І нарешті – останнє зауваження. У вирі узгодження екологічного законодавства України з вимогами Угоди про асоціацію не можна нехтувати загальним розвитком відповідного національного законодавства, тієї його частини, що є інертною щодо спонукальних чинників гармонізації. Адже в Угоді про асоціацію набули відображення лише ті аспекти зближення правових систем, які є наразі важливими для ЄС і співпраці України з цим інтеграційним об'єднанням. Водночас внутрішньонаціональні потреби розвитку відповідної галузі законодавства є набагато ширшими і не можуть обмежуватися лише цими аспектами.

Висновки. Після набуття чинності Угодою про асоціацію Україна – ЄС у розвитку екологічного законодавства України відбулися системні зміни, пов'язані з його повною переорієнтацією на виконання зобов'язань за Угодою. Цьому значною мірою сприяло створення двостороннього та національного механізмів контролю виконання Угоди як на інституційному, організаційно-правовому, так і на процедурному рівнях; на постійних чи періодичних засадах здійснюється аналіз реалізації Україною взятих на себе зобов'язань. Водночас

поряд із безумовними успіхами процес гармонізації екологічного законодавства України з правом ЄС виявив чимало труднощів, слабких місць і проблем, які потребують розв'язання як шляхом внесення змін і доповнень до Угоди, так і через удосконалення технології апроксимації (наближення). Крім того, важливо пам'ятати, що розвиток екологічного законодавства України не повинен обмежуватися виконанням зобов'язань за Угодою. Є чимало екологічних проблем, регламентація яких є інертною щодо чинників гармонізації з правом ЄС, але важливою для внутрішньонаціонального регулювання.

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011. 2. Угода про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими співтовариствами (втратила чинність 27.06.2014 р.). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012. 3. Виконання Угоди про Асоціацію з ЄС. URL : <https://mof.gov.ua/uk/vikonannya-ugodi-pro-asociaciju>. 4. Конституція України. URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>. 5. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.08.2014 р. № 346 «Про Урядовий офіс з питань європейської та євроатлантичної інтеграції» (втратила чинність на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 4.10.2017 р. № 759). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/346-2014-p>. 6. Положення про Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 4.10.2017 р. № 759. URL : <https://www.kmu.gov.ua/pras/250334224>. 7. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 р. № 847-р (втратило чинність на підставі постанови Кабінету Міністрів України № 1106 від 25.10.2017). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-p>. 8. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 1106 «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-p/print>. 9. Уряд вніс зміни до плану виконання Угоди про асоціацію з ЄС. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/11/20/7103268>. 10. Структура апарату Міністерства екології та природних ресурсів України. Додаток до Наказу Мінприроди від 31.01.2017 р. № 35 (в редакції Наказу Мінприроди від 12.03.2019 р. № 104). URL : <https://menr.gov.ua/content/struktura.html>. 11. Compliance by Ukraine with its obligations under the Aarhus Convention [ECE/MP.PP/2005/2/Add.8]. URL : <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2005/pp/ece/ece.mp.pp.2005.2.add.8.e.pdf>. 12. Compliance by Ukraine with its obligations under the Convention (Ref.Decision II/5b) [ECE/MP.PP/2008/2/Add.14]. URL : http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/mop3/ODS/ece_mp_pp_2008_2_add_14_e_Ukraine. 13. Chisinau Declaration and decisions adopted by the Meeting of the Parties [ECE/MP.PP/2011/2/Add.1]. URL : http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/mop4/Documents/Post_Session/ece_mp_pp_2011_2_add.1_eng.pdf. 14. Decisions adopted by the Meeting of the Parties [ECE/MP.PP/2014/2/Add.1]. URL : http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/mop5/Documents/Post_session_docs/ece_mp_pp_2014_2_add.1_eng.pdf. 15. Report of the Meeting of the Parties to the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context on its fourth meeting, held in Bucharest from 19 to 21 May 2008 [ECE/MP.EIA/10]. URL : <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2008/eia/ece.mp.eia.10.e.pdf>. 16. Report of the Meeting of the Parties on its fifth session [ECE/MP.EIA/15]. URL : <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2011/eia/ece.mp.eia.15.e.pdf>. 17. Decisions adopted by the Meeting of the Parties to the Convention [ECE/MP.EIA/20/Add.1–ECE/MP.EIA/SEA/4/Add.1]. URL : http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2014/EIA/MOP/ECE_MP.EIA_20_Add.1ECE_MP.EIA_SEA_4_Add.1_e.pdf. 18. Звіт Міністерства екології та природних ресурсів України про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої

сторони за 2018 рік від 09.01.2019 № 5/3-10/349-19. URL : <https://menr.gov.ua/timeline/Zviti.html>. **19.** Directive (EU) 2016/2284 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2016 on the reduction of national emissions of certain atmospheric pollutants, amending Directive 2003/35/EC and repealing Directive 2001/81/EC (Text with EEA relevance). URL : https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2016.344.01.0001.01.ENG. **20.** EU Waste legislation. URL : <https://ec.europa.eu/environment/waste/legislation/a.htm>. **21.** List of acquis under the responsibility of EC DG Environment Sector / Directive / Regulation / Other. URL : https://www.ab.gov.tr/files/SEPB/cevrefaslidokumanlar/acquis_list_dg_env.pdf. **22.** *Малишева Н. Р.* Євроінтеграція: догма чи дороговказ для розвитку екологічного права України. *Сучасний стан та перспективи розвитку екологічного, земельного й аграрного права в умовах євроінтеграції* : матеріали «круглого столу» (Харків, 8 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2017. С. 76–79. **23.** Міністерство енергетики та захисту довкілля. Повідомлення про оприлюднення проекту Закону України «Про території Смарагдової мережі» від 28 лютого 2019 р. URL : <https://menr.gov.ua/news/33163.html>.

References

1. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii ta yikhnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011. (ukr) **2.** Uhoda pro partnerstvo i spivrobotnytstvo mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym spivtovarystvamy (vtratyla chynnist 27.06.2014 r.). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012. (ukr) **3.** Vykonannia Uhody pro Asotsiatsiiu z YeS. URL : <https://mof.gov.ua/uk/vikonannja-ugodi-pro-asociaciju>. (ukr) **4.** Konstytutsiia Ukrainy. URL : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>. (ukr) **5.** Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13.08.2014 r. № 346 «Pro Uriadovyi ofis z pytan yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehtratsii» (vtratyla chynnist na pidstavi Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4.10.2017 r. № 759) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/346-2014-p>. (ukr) **6.** Polozhennia pro Uriadovyi ofis koordynatsii yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehtratsii, zatverdzhene postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4.10.2017 r. № 759 URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/250334224>. (ukr) **7.** Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17.09.2014 r. № 847-r (vtratilo chynnist na pidstavi Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1106 vid 25.10.2017). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-r>. (ukr) **8.** Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.10.2017 r. № 1106 «Pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-p/print>. (ukr) **9.** Uriad vnis zminy do planu vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu z YeS URL : <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/11/20/7103268>. (ukr) **10.** Struktura aparatu Ministerstva ekolohii ta pryrodnykh resursiv Ukrainy. Dodatok do Nakazu Minpryrody vid 31.01.2017 r. № 35 (v redaktsii Nakazu Minpryrody vid 12.03.2019 r. № 104). URL : <https://menr.gov.ua/content/struktura.html>. (ukr) **11.** Compliance by Ukraine with its obligations under the Aarhus Convention [ECE/MP.PP/2005/2/Add.8]. URL : <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2005/pp/ece/ece.mp.pp.2005.2.add.8.e.pdf>. **12.** Compliance by Ukraine with its obligations under the Convention (Ref.Decision II/5b) [ECE/MP.PP/2008/2/Add.14]. URL : http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/mop3/ODS/ece_mp_pp_2008_2_add_14_e_Ukraine. **13.** Chisinau Declaration and decisions adopted by the Meeting of the Parties [ECE/MP.PP/2011/2/Add.1]. URL : http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/mop4/Documents/Post_Session/ece_mp_pp_2011_2_add.1_eng.pdf. **14.** Decisions adopted by the Meeting of the Parties [ECE/MP.PP/2014/2/Add.1]. URL : http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/mop5/Documents/Post_session_docs/ece_mp_pp_2014_2_add.1_eng.pdf. **15.** Report of the Meeting of the Parties to the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context on its fourth meeting, held in Bucharest from 19 to 21 May 2008 [ECE/MPEIA/10]. URL : <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2008/eia/ece.mp.eia.10.e.pdf>. **16.** Report of the Meeting of the Parties on its fifth session [ECE/MPEIA/15]. URL : <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/>

documents/2011/eia/ece.mp.eia.15.e.pdf. 17. Decisions adopted by the Meeting of the Parties to the Convention [ECE/MP.EIA/20/Add.1–ECE/MP.EIA/SEA/4/Add.1]. URL : http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2014/EIA/MOP/ECE_MP.EIA_20_Add.1ECE_MP.EIA_SEA_4_Add.1_e.pdf. 18. Zvit Ministerstva ekolohii ta pryrodnykh resursiv Ukrainy pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odnii storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony za 2018 rik vid 09.01.2019 № 5/3-10/349-19. URL : <https://menr.gov.ua/timeline/Zviti.html>. (ukr) 19. Directive (EU) 2016/2284 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2016 on the reduction of national emissions of certain atmospheric pollutants, amending Directive 2003/35/EC and repealing Directive 2001/81/EC (Text with EEA relevance). URL : https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2016.344.01.0001.01.ENG. 20. EU Waste legislation. URL : <https://ec.europa.eu/environment/waste/legislation/a.htm>. 21. List of acquis under the responsibility of EC DG Environment Sector/Directive/Regulation/Other. https://www.ab.gov.tr/files/SEP/cevrefaslidokumanlar/acquis_list_dg_env.pdf. 22. *Malysheva N. R. Yevrointehratsiia: dohma chy dorohovkaz dlia rozvytku ekolohichnoho prava Ukrainy. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku ekolohichnoho, zemelnogo y ahrarynoho prava v umovakh yevrointehratsii: materialy «kruhloho stolu»* (Kharkiv, 8 hrud. 2017 r.) / za zah. red. A. P. Hetmana. Kharkiv : Pravo, 2017. S. 76–79. (ukr) 23. Ministerstvo enerhetyky ta zakhystu dovkillia. Povidomlennia pro opryliudnennia proektu Zakonu Ukrainy «Pro terytorii Smaragdovoi merezhi» vid 28 liutoho 2019 r. URL : <https://menr.gov.ua/news/33163.html>. (ukr).

Malysheva Natalii. Development of the Environmental legislation in Ukraine after coming into force of the Association Agreement

After the full entry into force on 01.09.2017 of the EU – Ukraine Association Agreement one of the main tasks of its implementation was to align Ukraine's national legislation with EU law. The Agreement itself, as well as the annexes thereto, set out both the directions of this process and the specific provisions of EU acts (directives and regulations) to align with national legislation of Ukraine and timeframes of these actions. An important area of harmonization in the context of the Association Agreement's obligations is environmental protection; its main vectors are set out in Chapter 6 "Environment" of Section V "Economic and Sectorial Cooperation" (Art. 360–366) and in Annexes XXX and XXI to the relevant Chapter 6. In total, following the Annex XXX, Ukraine has to adapt its legislation to the provisions of 26 EU directives and 3 regulations.

Since that time both successes in Ukraine's implementation of the EU environmental acquis, as well as weaknesses, problems and difficulties in way to bring the legislation into compliance were revealed.

Positive impact on implementation of the Agreement's requirements was, in particular, the creation of bilateral and national mechanisms for monitoring the implementation of the Agreement, both at the institutional, organizational, legal and procedural levels, for analyze the implementation of Ukraine's commitments on a permanent or periodic basis.

Among the main problems which arise during bringing to compliance are the following: lack/insufficiency of a systematic approach in the harmonization process, failure to take into account strategic guidelines and perspective development of EU environmental law, on the one hand, and features of the Ukrainian legal system, on the other hand; attempting to formally transpose EU law without proper link to national environmental law.

Finally, there are many environmental issues, the regulation of which is inert to the factors of harmonization with EU law, but is important for domestic national regulation. Unfortunately, in recent years, these aspects of the development of environmental legislation of Ukraine have been constantly neglected, and all legislative activity in the environmental field has been fully focused on bringing the legislation in line with the requirements of the Association Agreement.

Key words: environmental legislation of Ukraine, EU laws, Ukraine – EU Association Agreement, bringing legislation into compliance.